

Prevence rizikového chování ve školství

PhDr. Vladimíra Kocourková, PhD.

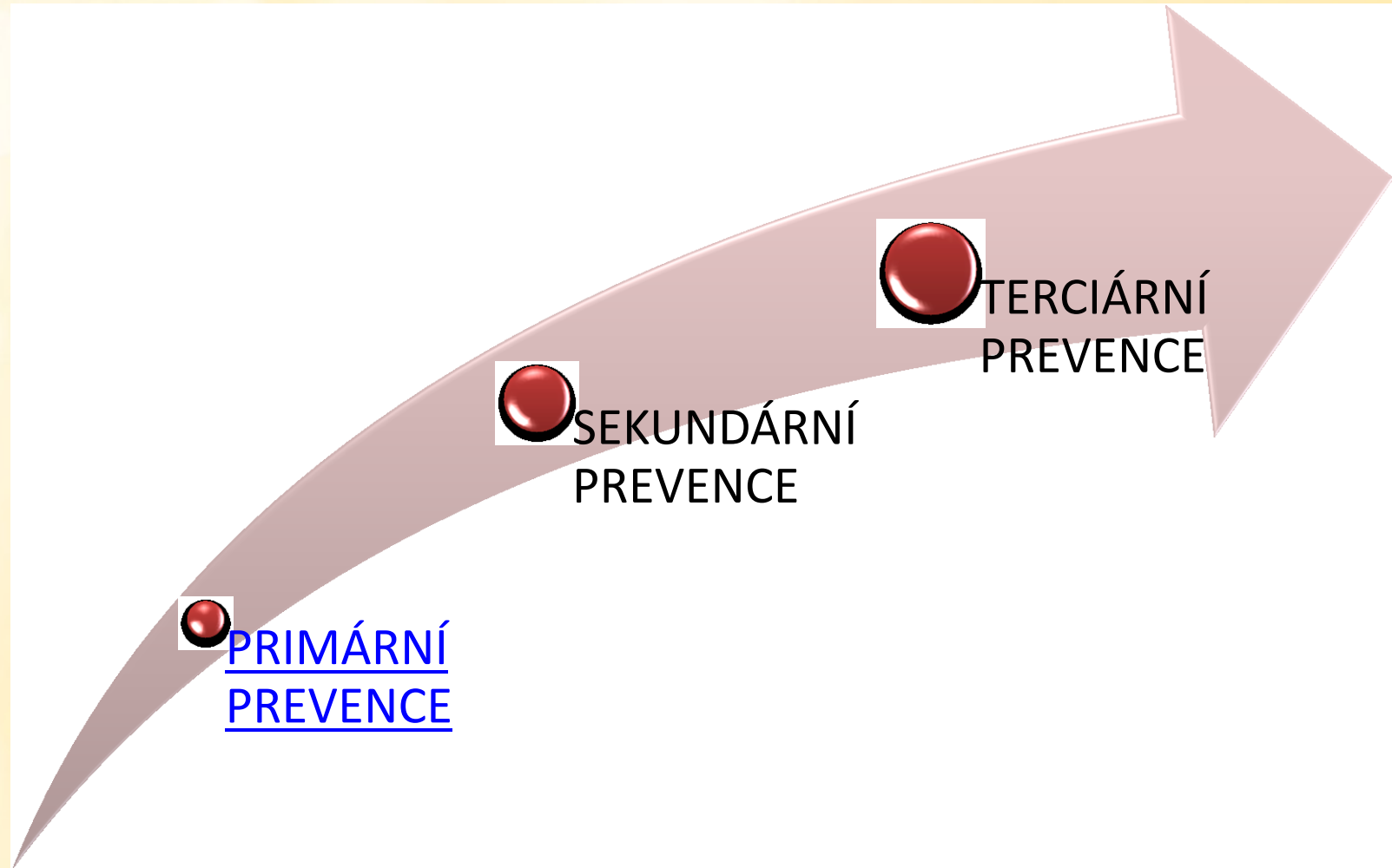
Prosociální
chování

Sociálně
patologické
chování

*Problémové
chování*

Rizikové
chování

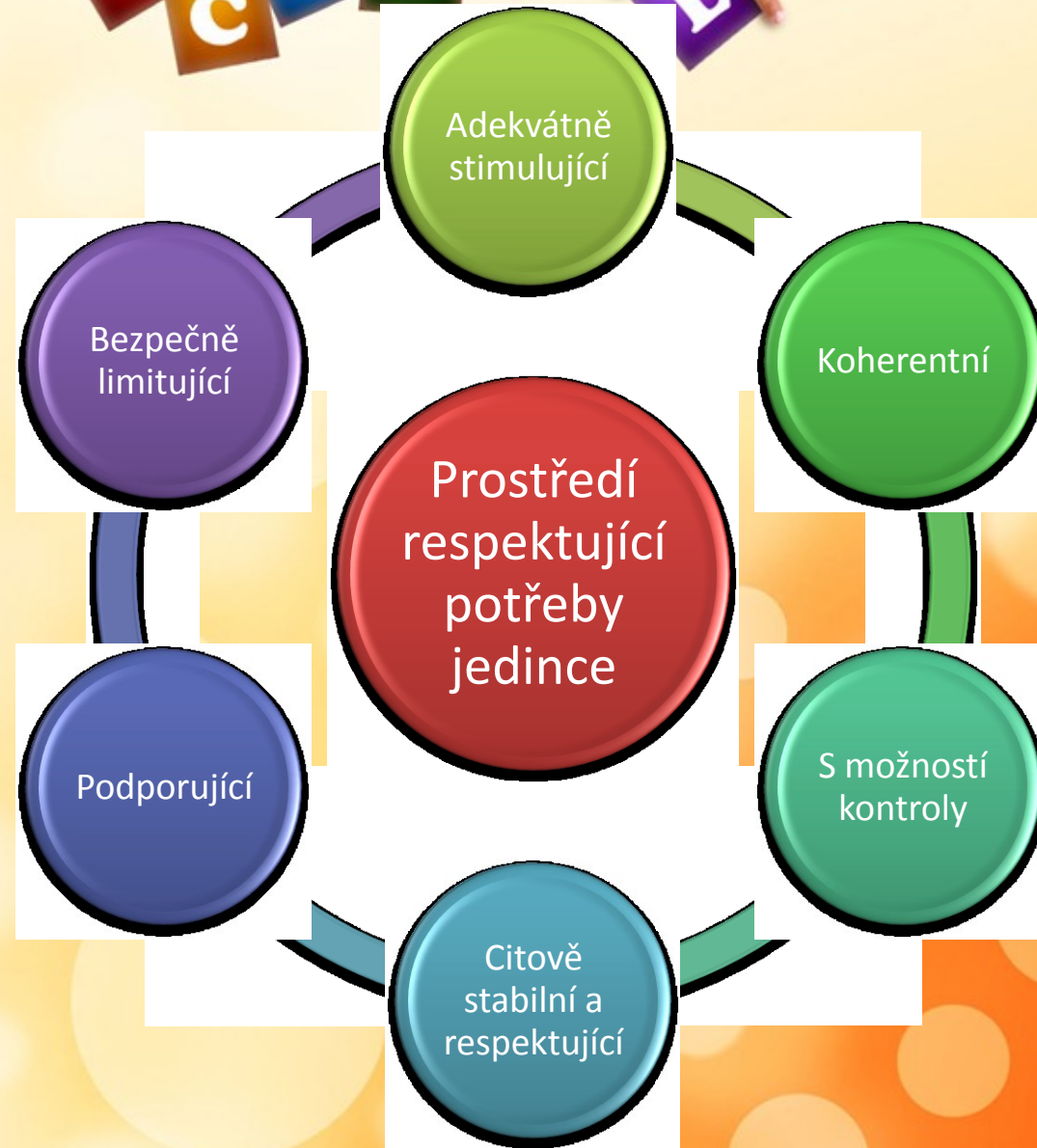
PRIMÁRNÍ
PREVENCE

SEKUNDÁRNÍ
PREVENCE

TERCIÁRNÍ
PREVENCE

SCHOOL

Prevence rizikového chování

předcházení výskytu rizikového chování, zamezení jeho rozvoji, minimalizování již existujících projevů rizikového chování nebo pomáhání řešit jeho důsledky

Typy rizikového chování

- **agrese a šikana, násilí, vandalismus, intolerance, antisemitismus, extrémismus, rasismus a xenofobie, homofobie**
  - **záškoláctví,**
- **závislostní chování, užívání všech návykových látek, gambling**
- **rizikové sporty a rizikové chování v dopravě,**
  - **negativní působení sekt,**
  - **sexuální rizikové chování aj.**

Úrovně koordinace

- MŠMT
- Kraje, krajští koordinátoři primární prevence, školy a školní zařízení
  - Obce, NNO, školní metodici PP

Horizontální úroveň

MŠMT - spolupráce s

- Radou vlády pro koordinaci drogové politiky při Úřadu vlády ČR
- Rada vlády pro rovnost žen a mužů (zejm. Výbor pro prevenci domácího násilí a násilí na ženách)
- MV - Republikovým výborem pro prevenci kriminality při MVČR
  - MZ - prevence zdraví (Národní strategie ochrany a podpory zdraví a prevence nemocí)
  - MD (Prevence v dopravě, Besip)

Rada vlády pro koordinaci drogové politiky při Úřadu vlády ČR

- Orgán vlády České republiky, dříve nazývaný Mezirezortní protidrogová komise.
- Rada vlády a její sekretariát připravuje **podklady pro jednání a rozhodování vlády, spolupracuje při vytváření protidrogové politiky státu, spolupracuje na mezinárodních projektech.**
  - Při RV je zastoupeno: ÚV ČR, MŠMT, MPSV, MV, MZdrav, MZV, MZem, MO, MS, MOaPrům (19 členů)

Republikový výbor pro prevenci kriminality při MVČR

- ▶ je meziresortní iniciační, koordinační a metodický orgán zřízený při Ministerstvu vnitra
  - ▶ předmětem činnosti Republikového výboru je **vytváření koncepce preventivní politiky vlády České republiky na meziresortní úrovni a její konkretizace na úrovni místní**. Současně nese gesci za zpracování materiálů pro jednání vlády České republiky z oblasti prevence kriminality. Schvaluje žádosti o dotace na projekty prevence kriminality předložené městy.
  - ▶ 26 členů, předsedou ministr vnitra
    - Při RV je zastoupeno: MV, MDop, MFin, MO, MPSV, MpMRoz, MŠMT, MZdrav, Nejvyšší státní zastupitelství, Policejní prezidium, Generální ředitel cel ČR, Institut pro kriminologii a sociální prevenci, Správa služeb zaměstnanosti MPSV, Rada vlády ČR pro záležitosti romské komunity, Rada vlády pro koordinaci protidrogové politiky, Probační a mediační služba ČR

Vertikální úroveň

- Kraj, krajský koordinátor PP (odbor školství)
  - PPP
  - Školy, školská zařízení

Základní tepnou celého systému je

- odborný pracovník odboru pro mládež MŠMT ČR,
  - krajský školský koordinátor prevence,
    - metodik prevence v PPP
    - školní metodik prevence
  - pracovník primární prevence

Podpůrná struktura

- odbory školství, mládeže a tělovýchovy na krajských úřadech,
- pedagogicko-psychologické poradny a střediska výchovné péče,
  - základní, střední a speciální školy,
- školní družiny, školní kluby, domovy mládeže,
  - střediska pro volný čas dětí a mládeže,
- školská zařízení pro výkon ústavní výchovy a ochranné výchovy

Další odborné skupiny

- pedagogičtí pracovníci a další pracovníci školství,
  - psychologičtí pracovníci,
- pracovníci orgánů sociálně-právní ochrany dětí,
- policisté a strážníci preventivně informačních skupin,
- pracovníci nestátních neziskových organizací se zaměřením na primární prevenci, kteří vhodnou formou doplňují činnost institucí veřejné správy, a

Další instituty

Národní monitorovací středisko pro drogy a drogové závislosti

- zřízené (r.2002) a podporované národními vládami a Evropskou unií s cílem **monitorovat situaci v oblasti psychotropních látek, připravovat podklady pro kvalifikovaná politická rozhodnutí v této oblasti na národní i evropské úrovni a vyhodnocovat jejich účinnost**
- NMS je organizační součástí Úřadu vlády České republiky
  - www.drogy-info.cz

Centrum adiktologie

- ▶ odborné pracoviště Psychiatrické kliniky 1. lékařské fakulty a VFN Univerzity Karlovy v Praze
- ▶ Zaměřuje se na výzkum užívání návykových látek a činností, jež mohou vést k vytvoření závislého chování, a na výzkum a vývoj nových přístupů v prevenci, léčbě a sociální reintegraci postižených
  - ▶ Jádrem činnosti tři oblasti:
    - vysokoškolská výuka,
    - výzkum a vývoj a
    - tvorba programu celoživotního vzdělávání pro profesionály v oboru

Národní protidrogová centrála PČR

- hlavním úkolem je **vyhledávat, odhalovat a vyšetřovat trestnou činnost na úseku nedovolené výroby a obchodu s omamnými a psychotropními látkami a jedy, zejména v jejích organizovaných a mezinárodních formách**

Působnost hlavních aktérů

MŠMT

- **zpracovává příslušný koncepční materiál** resortu na dané období,
- vytváří **podmínky pro realizaci** resortního systému prevence na národní úrovni **v oblasti metodické a legislativní,**
- každoročně vyčleňuje resortní **finanční prostředky** na primární prevenci,
- vytváří **informační komunikační systém** pro činnost resortního systému prevence,
- rozvíjí **spolupráci v oblasti primární prevence** na meziresortní úrovni,

MŠMT

- **koordinuje činnost** přímo řízených organizací
- Podílí se na certifikaci programům primární prevence
- **metodicky vede krajské školské koordinátory** prevence

Krajský úřad

- **koordinuje činnosti** jednotlivých institucí systému prevence v resortu školství, mládeže a tělovýchovy na krajské úrovni a zajišťuje naplňování úkolů a záměrů obsažených ve Strategii prevence sociálně patologických jevů u dětí a mládeže v působnosti resortu školství, mládeže a tělovýchovy,
- v rámci organizační struktury krajského úřadu **pověřuje vhodného pracovníka funkcí "krajského školského koordinátora prevence"**
- **vytváří podmínky pro realizaci preventivních programů ve školách svého regionu a kontroluje jejich plnění**

Krajský úřad

- zabezpečuje **funkční systém vzdělávání pedagogických a dalších pracovníků** školství na úrovni kraje
- zařazuje do dlouhodobých záměrů vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy v kraji **témata týkající se specifické i nespecifické primární prevence,**
- v rámci koncepce školské politiky a své pravomoci **zřizuje pedagogicko-psychologické poradny** a vymezuje jejich územní působnost

Krajský školský koordinátor prevence

- **spolupracuje s krajským protidrogovým koordinátorem a koordinátorem prevence kriminality KÚ**
- **monitoruje situaci ve školách** v regionu z hlediska podmínek pro realizaci preventivních programů a navazujících aktivit v oblasti prevence

- **metodicky vede a spolupracuje s metodiky prevence v pedagogicko-psychologických poradnách zřizovaných krajem**
- **participuje na zajišťování pracovních porad (seminářů) pro školní metodiky prevence, kteří ve školách v kraji působí**
- **provádí kontrolu naplňování preventivních programů a připravuje jejich vyhodnocení**
- **sumarizuje návrh na financování preventivních programů a dalších aktivit v oblasti prevence ze státních zdrojů**

Metodik prevence v pedagogicko-psychologické poradně

- zajišťuje v PPP **specifickou prevenci sociálně patologických jevů** a realizaci preventivních opatření v oblasti územní působnosti vymezené krajským úřadem
- zajišťuje **koordinaci a metodickou podporu školních metodiků prevence,**
- na žádost školy **pomáhá ve spolupráci se školním metodikem prevence a dalšími pedagogickými pracovníky** řešit aktuální problémy související s výskytem sociálně patologických jevů ve škole

Metodik prevence v pedagogicko-psychologické poradně

- udržuje **pravidelný kontakt se všemi institucemi, organizacemi** a jednotlivci, které se v kraji v prevenci angažují,
- **spolupracuje s krajským školským koordinátorem prevence**
- minimální rozsah činnosti metodika prevence v PPP je 0,5 úvazku, doporučený rozsah činnosti je plný úvazek

Ředitel školy

- Vytváří **podmínky pro předcházení** vzniku sociálně patologických jevů
  - zabezpečuje **poskytování poradenských služeb** ve škole se zaměřením na primární prevenci sociálně patologických jevů
  - koordinuje tvorbu, kontroluje realizaci a pravidelně **vyhodnocuje preventivní program** a začlenění do osnov a učebních plánů školního vzdělávacího programu školy

Ředitel školy

- řeší aktuální problémy souvisejících s výskytem sociálně patologických jevů ve škole,
- **jmenuje školního metodika prevence**

- podporuje **týmovou spolupráci** školního metodika, výchovného poradce, školního psychologa/školního speciálního pedagoga, třídních učitelů a dalších pedagogických pracovníků školy při přípravě, realizaci a vyhodnocování preventivního programu,
- **Spolupracuje s metodikem prevence v PPP a s krajským školským koordinátorem prevence,**
- podporuje aktivit příslušného obecního úřadu **zaměřené na využívání volného času žáků**

Školní metodik prevence

- Standardní činnosti školního metodika prevence jsou vymezeny právním předpisem – vyhláška 72/2005 Sb.,
o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních

Třídní učitel

- ▶ spolupracuje se školním metodikem prevence na zachycování varovných signálů, podílí se na realizaci preventivního programu a na pedagogické diagnostice vztahů ve třídě,
- ▶ motivuje k vytvoření vnitřních pravidel třídy,
- ▶ zprostředkovává komunikaci s ostatními členy pedagogického sboru a je garantem spolupráce školy se zákonnými zástupci žáků třídy,
- ▶ získává a udržuje si přehled o osobnostních zvláštěnostech žáků třídy a o jejich rodinném zázemí

Priority MŠMT v PP

- ▶ **Zaměřenost na jedince a jeho vývojové potřeby**
  - ▶ **Terminologie** v souladu s výzkumy-prevence rizikového chování (tradičně sociálně patologické jevy)
- ▶ **Financování** programů založených na prokazatelné kvalitě a vyhodnocení
  - ▶ **Evaluaace** programů na základě vědeckých metod
- ▶ **Edukace** - začlenění specifické primární prevence do rámcových vzdělávacích programů, podpora pedagogů

PRIMÁRNÍ PREVENCE

ZAMĚŘENÍ

- ▶ předcházení zejména následujícím rizikovým jevům v chování žáků:
  - záškoláctví,
  - šikana, rasismus, xenofobie, vandalismus,
  - kriminalita, delikvence,
  - užívání návykových látek (tabák, alkohol, omamné a psychotropní látky – dále jen „OPL“) a onemocnění HIV/AIDS a dalšími infekčními nemocemi souvisejícími s užíváním návykových látek,
    - závislost na politickém a náboženském extremismu,
    - netolismus (virtuální drogy) a patologické hráčství (gambling)
- ▶ rozpoznání a zajištění včasné intervence zejména v případech:
  - domácího násilí,
  - týrání a zneužívání dětí, včetně komerčního sexuálního zneužívání,
    - ohrožování mravní výchovy mládeže,
  - poruch příjmu potravy (mentální bulimie, mentální anorexie).

Základní princip PP

- ***základním principem*** strategie prevence sociálně patologických jevů u dětí a mládeže ve školství ***je výchova žáků ke zdravému životnímu stylu, k osvojení pozitivního sociálního chování a zachování integrity osobnosti.*** Cílem je zabránit výskytu rizikového chování v daných oblastech, nebo co nejvíce omezit škody působené jejich výskytem mezi žáky

NESPECIFICKÁ a SPECIFICKÁ

PREVENCE

Nespecifická primární prevence

- Veškeré **aktivity podporující zdravý životní styl a osvojování pozitivního sociálního chování** prostřednictvím smysluplného využívání a organizace volného času, například zájmové, sportovní a volnočasové aktivity a jiné programy, které vedou k dodržování určitých společenských pravidel, zdravého rozvoje osobnosti, k odpovědnosti za sebe a své jednání.

V čem spočívá úskalí NPP

Úskalí nespecifické prevence

- Zaměstnávání mladých lidí sociálně přijatelnými aktivitami-sport, zájmové kroužky, předpoklad, že mladí lidé nebudou např. zkoušet drogy.
- zahraniční výzkumy neprokazují významný efekt nespecifické prevence na změnu chování

Specifická primární prevence

- **Programy jsou založené na prokazatelných výsledcích, změně chování a evaluaci programu.**
- Typy primární specifické primární prevence - rozlišujeme:
  - *všeobecnou prevenci,*
  - *selektivní prevenci,*
  - *indikovanou prevenci,*

Vybrané pojmy

Cíl prevence

Cíle prevence se různí podle toho, zda se jedná o **prevenci primární, sekundární nebo terciární.**

Cílové skupiny

Cílové skupiny rozdělujeme na dva typy:

- **primární cílové skupiny**
- **sekundární cílové skupiny**

Financování

- Státní rozpočet ČR (dotace, granty)
- Úřad vlády (Výbor pro koordinaci drogové politiky)
  - Dotace magistrátů, pověřených obcí nebo městských částí
    - Nadace, sponzoři

Bariéry v prevenci

- Bariéry bránící kvalitní prevenci mohou být různého původu a charakteru. Může to být špatná **protidrogová politika** státu nebo jednotlivých rezortů, z ní plynoucí **neúčinný způsob financování**, **nedostatek odborníků**, **nedostatečná spolupráce v oblasti komunitní prevence**, na nižších úrovních **nepochopení ze strany vedení škol**, **jednotlivých pedagogů**, **nedostatečné vzdělávání** a **nedostatečný rozvoj pomůcek a metodik**.

Situační prevence

- Situační prevence se zaměřuje na odstraňování příležitostí, podmínek a situací, které vedou pachatele k protiprávnímu jednání. Představuje volbu a realizaci nejrůznějších organizačních, ekonomických a technických opatření při využití všech možností klasické, technické, fyzické a režimové ochrany.

Principy PP

- systematicnost,
- dlouhodobost,
  - cílenost,
  - soustavnost,
  - aktivnost,
  - uvědomělost,
- zaměřenost (SPP – postoje, hodnoty a změny v chování, NPP – rozvíjení sociálních interakcí a zdraví)
  - komplexnost (děti i rodiče)
    - koordinace
    - kontinuitnost
    - včasnost
  - mezioborovost

Podmínky pro rozvoj

- Provázanost systému
- Efektivní spolupráce
- Funkční informační systém
- Funkční systém vzdělávání
- Efektivní systém akreditací vzdělávacích programů
  - Vícezdrojové a víceleté financování projektů

Rizikové a protektivní faktory

- PP musí být prováděna v komunitě se zapojením všech aktérů
- PP je založena na prioritizaci, koordinaci, spolupráci a racionalitě, objektivních datech, spektru přístupů
- PP je monitorována, vyhodnocena a kontrolována
  - Kvalitní a efektivní programy jsou dostatečně ohodnoceny

Tabulka 2.1: Rizikové a ochranné faktory v šesti oblastech aktivity (¹)

Oblast	Rizikové faktory	Ochranné faktory
Jedinec	Rané agresivní chování	Sebeovládání
Rodina	Nedostatek rodičovského dohledu	Dohled rodičů
Vrstevníci	Zneužívání návykových látek	Studijní předpoklady
Škola	Dostupnost drog	Protidrogová politika
Instituce	Pěstounská péče, umístění mimo domov	Profesionální sledování, volnočasové aktivity
Komunita	Chudoba	Silná vazba na prostředí

(¹) Upraveno a rozšířeno dle Robertson et al. (2003) a Gee et al. (2006).

Vrstevníci

- ▶ Na užívání a zneužívání alkoholu mají vliv proměnné **sociálního učení, postoje vrstevníků** (převaha norem ve prospěch deviantního chování), **vlastní souhlas** (přijetí deviantních norem) a **chování vrstevníků**.
  - ▶ Konzumace alkoholu u adolescentů je predikována pocity týkajícími se očekávaných účinků alkoholu a delikvencí vrstevníků.
  - ▶ S užíváním kanabisu v adolescenci je spojeno trávení většiny večerů venku a užívání kanabisu vrstevníky nebo staršími sourozenci.
- ▶ Problémy související se školou jsou silným prediktorem ve všech stádiích zapletení se s kanabidem (začátek experimentálního užívání, zahájení pravidelného užívání, progresse k pravidelnému užívání, neschopnost přestat užívat, experimentální užívání, neschopnost přestat užívat, pravidelné užívání).

Rodina

- Rizikovými faktory v rodině v souvislosti s užíváním návykových látek v adolescenci jsou:
  - známé užívání nebo abúzus návykových látek v rodině a nedostatek rodičovského dohledu.
- Ochranné faktory jsou:
  - vřelé a podpůrné rodinné prostředí, prosociální rodinné procesy (pravidla, hlídání) a emoční vazba.

Sociální aktivity

- ▶ Sociální aktivity zvyšují konzumaci alkoholu a výlety zase konzumaci kanabisu, kulturní aktivity snižují konzumaci kanabisu a sportovní aktivity konzumaci tabáku.
- ▶ Náboženské vyznání působí jako ochranný faktor proti započatí užívání kanabisu.
- ▶ Zdá se, že pití u adolescentů ovlivňují jak explicitní, tak implicitní kognice týkající se alkoholu.
- ▶ Potíže se spánkem v raném dětství významně zvyšují pravděpodobnost časného začátku užívání alkoholu, kanabisu a jiných drog.

Gender

- Obecně je u chlapců riziko užívání návykových látek vyšší než u děvčat.
  - Co se týče duševních poruch, prevalence poruch chování je vyšší u chlapců, ovšem internalizující poruchy a posttraumatická stresová porucha jsou častější u děvčat.
  - Nicméně u dětí s antisociálním chováním vykazují vyšší riziko užívání návykových látek děvčata, nikoliv chlapci.

Osobnost a temperament

- Dobré sebeovládání vede v adolescenci k nižší míře užívání návykových látek.
- Stydlivost může chránit dívky před užíváním kanabisu. Riziko pití alkoholu zvyšuje slabá regulace negativní nálady, větší očekávání snížení napětí po požití alkoholu a pití jako zvládací strategie.
- S užíváním kanabisu a kouřením cigaret je spojeno hledání vzrušení.

Psychopatologie

- ▶ U dětí s duševní poruchou je pravděpodobnější, že začnou pít v mladém věku a že v uplynulém měsíci užily kanabis.
  - ▶ Problémy s chováním, agresivní chování a delikvence jsou významnými prediktory užívání návykových látek.
  - ▶ Mnohé ze souvislostí časného ADHD s pozdějším užíváním návykových látek lze vysvětlit vazbou mezi ADHD a poruchami chování.
- ▶ S abúzem nebo závislostí na alkoholu a závislostí na kanabisu souvisejí depresivní poruchy. Existuje také reciproční účinek mezi sebevražedností a užíváním návykových látek. Poruchy nálady (včetně bipolárních poruch – hypománie a mánie) predikují zvýšenou míru užívání kanabisu a poruchu spojenou s jeho užíváním. Co se týče úzkostných poruch, byly výsledky proměnlivé.
- ▶ Zneužívání v dětství, zanedbávání a posttraumatická stresová porucha jsou spojené s užíváním a zneužíváním návykových látek.

Legislativní ukotvení

- Zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon),
- Zákon č. 109/2002 Sb., o výkonu ústavní výchovy nebo ochranné výchovy ve školských zařízeních a o preventivně výchovné péči ve školských zařízeních a o změně dalších zákonů,
- Zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí,
- Zákon č. 167/1998 Sb., o návykových látkách a o změně některých dalších zákonů

- Vyhláška MŠMT ČR č. 72/2005 Sb., o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních
- Vyhláška MŠMT ČR č. 317/2005 Sb., o dalším vzdělávání pedagogických pracovníků, akreditační komisi a kariéernímu systému pedagogických pracovníků

- Metodický pokyn MŠMT ČR č.j. 10 194/2002-14, K jednotnému postupu při uvolňování a omlouvání žáků z vyučování, prevenci a postihu záškoláctví
- **Metodické doporučení k primární prevenci rizikového chování u dětí a mládeže č.j.: 21291/2010-28**
- Metodický pokyn MŠMT ČR č.j. 24 246/2008-6 , K prevenci a řešení šikanování mezi žáky škol a školských zařízení
- Metodický pokyn MŠMT ČR č.j. 14 423/1999-22, K výchově proti projevům rasismu, xenofobii a intolerance
- Informace o spolupráci předškolních zařízení, škol a školských zařízení s Policií ČR při prevenci a při vyšetřování kriminality dětí a mládeže a kriminality na dětech a mládeži páchané č.j. 25884/2003-24

Národní strategie primární prevence rizikového chování dětí a mládeže na období 2019 - 2027

**Akční plán realizace Národní strategie primární
prevence rizikového chování dětí a mládeže na
období 2019 - 2027**

Strategie prevence rizikových projevů
chování u dětí a mládeže v působnosti
resortu MŠMT 2013 - 2018

- MŠMT pověřeno koordinací PP
  - za tímto účelem vytvořilo a koordinuje následující pracovní skupiny
    - „**Pracovní skupina specifické primární protidrogové prevence a**
    - **Pracovní skupina specifické primární prevence kriminality a ostatních rizikových projevů chování**“,

MŠMT realizuje činnosti

- legislativní
- koordinační
- koncepční
- dotační
- metodické
- podpory vzdělávacích a výzkumných aktivit
  - kontrolní (prostřednictvím ČŠI)
  - informační a osvětové

Spolupráce MŠMT

- Horizontální úroveň
  - s věcně příslušnými resorty (MZ, MV, MPSV, MO), nadresortními orgány (Rada vlády pro koordinaci protidrogové politiky při Úřadu vlády a Republikový výbor prevence kriminality při ministerstvu vnitra)
- Vertikální úroveň
  - fungující síť koordinátorů a metodiků prevence – **krajští školští koordinátoři prevence** (pracovníci odboru školství, mládeže a tělovýchovy krajských úřadů), **metodici prevence** (pracovníci pedagogicko-psychologických poraden) a **školní metodici prevence** (pedagogové ve školách a školských zařízeních).

Primární cílové skupiny

Děti a mládež

- Cílem působení v oblasti prevence rizikových projevů chování je dítě:
  - odpovědné za vlastní chování a způsob života v míře přiměřené jeho věku s posílenou duševní odolností vůči stresu, negativním zážitkům a vlivům
  - schopné dělat samostatná (a pokud možno správná) rozhodnutí při vědomí všech alternativ přiměřenými sociálně psychologickými dovednostmi
  - schopné řešit, případně schopné nalézt pomoc pro řešení problémů
    - s vyhraněným negativním vztahem k návykovým látkám
    - podílející se na tvorbě prostředí a životních podmínek
  - otevřené a pozitivně nastavené k sociálním vztahům aktivně přijímat zdravý životní styl (životospráva, sportovní a kulturní aktivity)

Pedagogičtí pracovníci

- Předpokladem naplňování cílů v oblasti prevence je **pedagog vzdělaný, kvalifikovaný, komunikativně, psychologicky a speciálně pedagogicky vybavený.**
- Zvyšování odolnosti dětí a mládeže proti rizikovým projevům chováním vyžaduje **systemovou a koordinovanou** přípravu realizátorů preventivních aktivit ve školách a školských zařízeních.

Sekundární cílové skupiny

Rodiče, veřejnost

- Cílem je aktivní zapojení rodiny i veřejnosti do prevence rizikových projevů chování, a to **prostřednictvím dostatečného informování a aktivitami specificky zaměřenými na tuto cílovou skupinu.**
- Důležité je i zapojení a spolupráce všech zainteresovaných subjektů jak resortu školství (PPP apod.), tak i resortů participujících a na primární prevenci spolupracujících (MPSV, MZ, MV, Policie ČR, OSPOD apod.).

Cíle strategie

Dlouhodobé cíle

- Provázanost systému resortu školství se systémy ostatních věcně příslušných resortů
- Efektivní spolupráce na meziresortní a mezinárodní úrovni v oblasti primární prevence rizikových projevů chování dětí a mládeže
- Funkční informační systém pro realizaci preventivního působení
- Podpora vzdělávání a rozvoje vzdělávacích programů v oblasti prevence

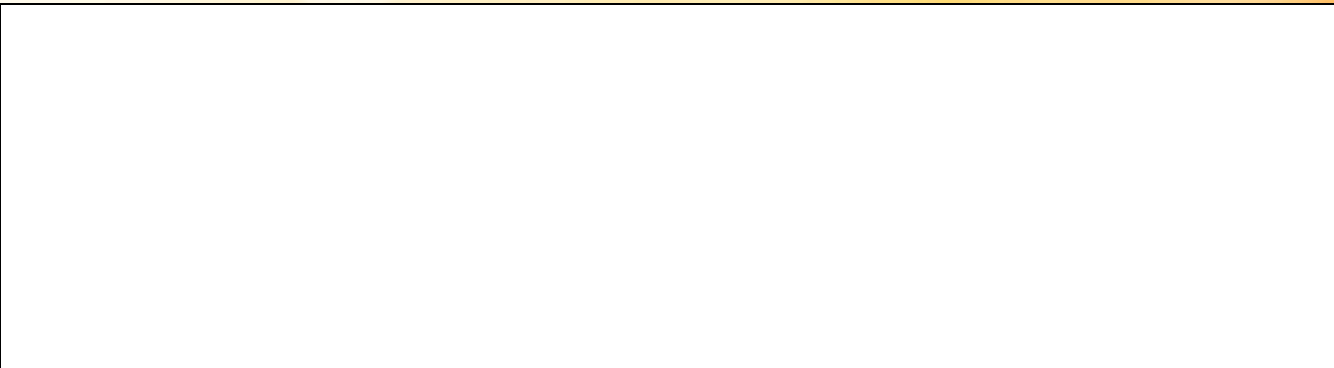
- Vytvoření **efektivního systému akreditací** vzdělávacích programů v oblasti primární prevence
- Rozšíření certifikací na komplexní škálu programů primární prevence
- Evaluace certifikačního procesu

- Podpora vícezdrojového a víceletého financování projektů primární prevence a včasné intervence
- Navýšení objemu finančních prostředků v oblasti preventivních aktivit

Analýza SWOT

SILNÉ STRÁNKY

- zlepšování systému vzdělávání, zvyšování počtu kvalitních akreditovaných vzdělávacích programů a postupné prosazování systému celoživotního vzdělávání,
- rozšíření právního vědomí u realizujících subjektů (školy, školská zařízení, PPP, kraje apod.),
  - stabilní tok financí z MŠMT formou dotací,
- stabilizovaný systém primární prevence ve školství , MŠMT, KÚ, OMP, ŠMP, NNO, které se podílejí na programech ,
- existence celonárodní strategie na poli primární prevence doplněná (v mnoha případech) o obdobné strategie krajské,
- školní preventivní strategie v každé škole a jejich každoroční precizace, krajské vyhodnocení a kontrola ČŠI,
  - vzájemná a otevřená komunikace mezi resorty a kraji (krajskými úřady), pravidelná setkávání.

SLABÉ STRÁNKY

- nedostatečná spolupráce škol s rodiči, neochota rodičů participovat na prevenci,
  - prevence jen ve školách, absence prevence v rodinách,
  - absence dostatečné nabídky vzdělávacích programů,
- neodbornost pedagogů v dané oblasti (absence právního vědomí),
  - nejasná měřitelná kritéria sledování efektivity MPP,
  - absence schopnosti evaluace preventivních programů,
- pro školy a školská zařízení zavedený certifikační systém nenaplnil očekávání, neukazuje se efektivním pro dané cílové skupiny nedostatečná a kontraproduktivní mediální politika ve vztahu k primární prevenci (dále jen PP),
  - nedostatečné legislativní zakotvení prevence

PŘÍLEŽITOSTI

- vytvoření stabilního grantového systému,
  - čerpání dotací z EU,
- možnost systematického a dlouhodobého vzdělávání metodiků prevence (OMP a ŠMP) , zkvalitnění výuky na VŠ,
  - rozšiřování znalostí v oblasti právního vědomí,
    - standardy kvality PP,
    - certifikace programů PP v ČR,
- zkvalitnění mezioborové spolupráce, spolupráce mezi PPP, PC a krajským úřadem,
  - posílení a efektivní využití pozice třídního učitele,
    - zajištění statutu ŠMP,
    - evaluace programů.

HROZBY

- nechuť pedagogů vyvíjet aktivity, které nepřinášejí okamžitý viditelný výsledek
- nedostatečné využití stávající legislativy, nedostatečná kontrola dodržování a nedostatečnost stávající legislativy
- vysoká společenská tolerance k legálním drogám (nedostatečná ochrana dětí před alkoholem a pasivním kouřením v rodině a na veřejnosti)
- opožděné a snížené finanční dotace, které mají zabezpečit efektivní plnění primárně preventivních aktivit na školách a ve školských zařízeních
  - narůstající trend agresivity a násilí ve společnosti

Národní strategie protidrogové politiky na období 2010 - 2018

NSPP

- klíčovým koncepčním dokumentem vlády ČR
- definuje v komplexní a koncepční rovině **základní východiska a směry řešení problému užívání drog a principy a přístupy, na kterých protidrogová politika staví;**
- **stanovuje cíle, kterých se snaží dosáhnout a priority při realizaci opatření na období 9 let.**

- ## Hlavní funkce strategie
- vytyčit základní příslušné cíle, stanovit priority národní protidrogové politiky ČR pro všechny články veřejné správy a pro občanskou společnost
  - vymezit **institucionální a organizační rámec protidrogové politiky** i odpovědnost a kompetence všech hlavních článků veřejné správy v protidrogové politice
  - propojit veřejnou správu, nestátní i svépomocné organizace na všech úrovních realizace protidrogové politiky
  - nabídnout institucím, organizacím a občanské společnosti možnost aktivně se zapojit do realizace národní protidrogové politiky a přispět k naplňování jejích cílů
    - pro potřeby spolupráce na národní i na mezinárodní úrovni informovat odbornou i laickou veřejnost o podobě národní protidrogové politiky ČR, o jejích cílech a o prioritách směřování

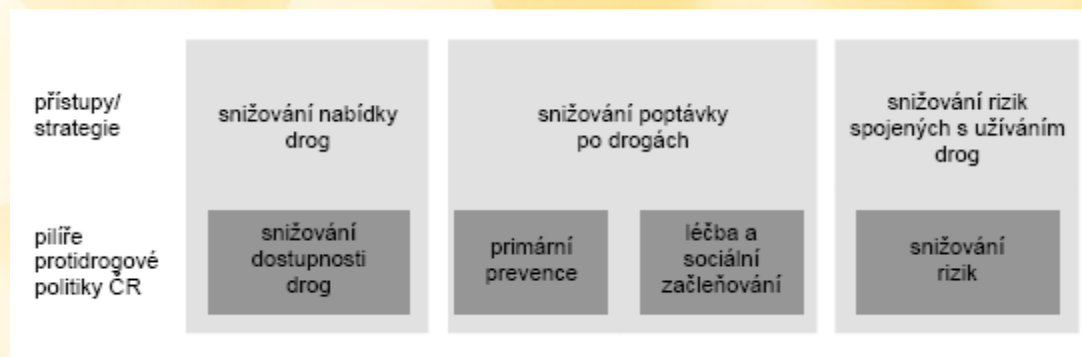

Přístupy k řešení problémů užívání drog

- **snížování nabídky drog** (kontrola prodeje a distribuce legálních a potlačování nezákonné výroby a distribuce nelegálních drog),
- **snížování poptávky po drogách** (primární prevence, léčba a sociální začleňování uživatelů),
  - **snížování rizik spojených s jejich užíváním.**

4 základní pilíře

Principy protidrogové politiky

- **Evropské hodnoty**
- **Komplexní řešení problematiky nelegálních i legálních drog**
  - **Dlouhodobé a komplexní plánování**
- **Realistické rozhodování - uplatňování ověřených dat a hodnocení efektivity**
  - **Racionální financování a garance kvality služeb**
    - **Partnerství a společný postup**

Cíle protidrogové politiky na období 2010 až 2018

	Cíl I.	Cíl II.	Cíl III.	Cíl IV.
Strategický cíl	Snížit míru experimentálního a příležitostného užívání drog zejména mladými lidmi	Snížit míru problémového a intenzivního užívání drog	Snížit potenciální rizika spojená s užíváním drog pro jedince a společnost	Snížit dostupnost drog zejména pro mladé lidi
Pilíře protidrogové politiky	Primární prevence	Léčba a sociální začleňování	Snižování rizik	Snižování dostupnosti drog

Nedílnou součástí opatření v oblastech:

- **Koordinace a financování**
- **Monitoring, výzkum, evaluace**
- **Mezinárodní spolupráce**

- Snížit míru experimentálního a příležitostného užívání drog zejména mladými lidmi
Primární prevence
  - Podstata prevence spočívá především v realizaci specifických preventivních aktivit (s prokázanou efektivitou). **Intervence zaměřeny** zejména na dosažení následujících změn:
    - motivace k životnímu stylu bez drog,
    - motivace k návratu k životnímu stylu bez drog, pokud k experimentálnímu či příležitostnému užívání drog dochází,
    - posunutí zahájení experimentování s drogami (užívání drog) do vyššího věku,
    - snížení míry užívání drog, pokud k experimentálnímu či příležitostnému užívání drog dochází,
    - snížení rizik spojených s užíváním drog, pokud k experimentálnímu či příležitostnému užívání drog dochází.

Léčba a sociální začleňování

- **Snížit míru problémového a intenzivního užívání drog**
- Intervence realizované v oblasti léčby a sociálního začleňování jsou zaměřeny zejména na dosažení následujících změn:
  - návrat k životnímu stylu bez drog u osob užívajících pravidelně a dlouhodobě návykové látky či u osob závislých na návykových látkách,
  - zlepšení celkového zdraví uživatelů drog a závislých na návykových látkách
  - zlepšení sociálního statutu a míry sociálního začlenění uživatelů drog a závislých na návykových látkách,
  - snížení rizik negativních zdravotních a sociálních důsledků u uživatelů drog a závislých na návykových látkách.

- Snižování rizik**
- **Snížit potenciální rizika spojená s užíváním drog pro jedince a společnost**
  - Intervence v oblasti snižování rizik (harm reduction) jsou zaměřeny na snižování nepříznivých zdravotních a sociálních důsledků užívání drog pro společnost a samotné uživatele, kteří drogy aktuálně užívají:
    - snížení rizik negativních zdravotních (somatických a psychických) důsledků u uživatelů drog a závislých na návykových látkách; zejména se jedná o výskyt předávkování, infekčních nemocí
    - snížení rizik negativních sociálních důsledků u uživatelů drog a závislých na návykových látkách; zejména se jedná o nezaměstnanost, problémy v rodinném a sociálním životě a/nebo páchaní trestní činnosti.
    - snížení míry užívání drog a motivace k návratu k životnímu stylu bez drog u uživatelů drog a závislých na návykových látkách.

• Snížení dostupnosti drog zejména pro mladé lidi

- Intervence v oblasti vymáhání práva, které jsou postaveny zejména na efektivnějším využívání existujících legislativních a institucionálních nástrojů jsou zaměřeny na:
  - omezení dostupnosti legálních a nelegálních drog, zejména pro děti a mládež,
  - regulace a kontrola trhu s omamnými a psychotropními látkami, přípravky a prekusory drog,
  - potírání trestné činnosti spojené s neautorizovanou výrobou, distribucí a jiným nakládáním s drogami, zejména její organizované a mezinárodní formy,
  - ochrana zdraví a bezpečnosti osob a společnosti a ochrana majetku před trestnou činností spojenou s výrobou a distribucí drog a před jejich důsledky tak, aby škody utrpěné jednotlivci a společnostmi byly co nejnižší.

Role a odpovědnost

- Rada vlády pro koordinaci protidrogové politiky
- Věcně příslušná ministerstva (MZ, MPSV, **MŠMT**, MV, MS, MO, MZV, MF, MPaO, MZem)
  - Kraje a obce
  - Odborné společnosti , NNO a VŠ